

Undervisningsvejledning GUX

**Kalaallisut A
Ilitsoqqussarinagu oqaasilinnut,
Atuartitsinissamut ilitsersuut**

**Grønlandsk A
som begynder- og andetsprog**

Grønlandsk A – Begynder- og andetsprog - Vejledning / Råd og vink

Departementet for Uddannelse 2018

Alle bestemmelser, der er bindende for undervisningen og prøverne i de gymnasiale uddannelser, findes i evalueringsbekendtgørelse og de tilhørende bekendtgørelser, herunder læreplanerne. Denne Vejledning/ Råd og vink indeholder forklarende kommentarer til nogle af disse bestemmelser, men indfører ikke nye bindende krav. Desuden gives eksempler på god praksis samt anbefalinger og inspiration, og Vejledning/ Råd og vink udgør dermed et af departementets bidrag til faglig og pædagogisk fornyelse. Citater fra læreplanen er anført i kursiv.

Indhold

Grønlandsk A – Begynder- og andetsprog Vejledning / Råd og vink.....	2
1. Fagets rolle	3
2. Fagets formål	3
3. Læringsmål og indhold	4
3.1. Læringsmål	4
3.2 Kernestof	6
3.3 Supplerende stof	10
4. Undervisningens tilrettelæggelse.....	10
4.1 Didaktiske principper.....	10
4.2 Arbejdsformer	16
4.3 It.....	18
4.4 Fagsprog	19
4.5 Samspil med andre fag	19
5. Evaluering	20
5.1 Løbende evaluering	20
5.2 Prøveformer	21
5.3 Bedømmelseskriterier	22
6. Karakterbeskrivelser	23
6.1 Skriftligt grønlandsk begynder- og andetsprog A.....	23
6.2 Mundtligt – Grønlandsk begynder- og andetsprog A.....	24

7. Undervisningsideer.....	26
LÆRINGSSTRATEGIER	26
SPROGANVENDELSESSTRATEGIER.....	27

1. Fagets rolle

Grønlandsk som begynder- og andetsprog A er et færdighedsfag, et vidensfag og et litteraturfag, der beskæftiger sig med grønlandsk sprog og litteratur. Faget omfatter anvendelse af grønlandsk i tale og skrift. Desuden omfatter faget en formidling af viden om grønlandsk litteratur, herunder kultur.

Grønlandskfaget er således et sprogfag med en kulturel dimension i sit indhold, der skal give og udvikle viden om det samfundsmæssige, dvs. det sproglige og kulturelle, herunder de litterære forhold i Grønland.

Som det fremgår af læreplanens beskrivelse af grønlandskfagets rolle og formål, er det det grønlandske sprog, der står helt centralt. En solid sproglig basis og indsigt er en forudsætning for at beskæftige sig med litteratur og kultur.

Kendskab til og forståelse af historie, kultur og samfundsforhold kan opnås på mange måder. Allerede i forbindelse med begynderundervisningen vil det være naturligt at komme ind på Grønlands geografi og historie. Senere kommer hovedtræk af grønlands litteratur og kulturen (litteratur, kunst, musik).

2. Fagets formål

Viden og færdigheder

Eleverne skal kunne forstå og anvende et alment grønlandsk sprog, og de skal ligeledes have viden om grønlandsk litteratur og kultur.

Fagets overordnede formål er at lære grønlandsk sprog, litteratur og kultur. Desuden at øge faglighed og sproglige niveau.

Lærings og arbejdskompetencer

Eleverne skal have viden om og kunne anvende grønlandsk i tale og skrift samt kunne arbejde med sprogets elementære opbygning og grammatik og dermed kunne kommunikere mundtligt og skriftligt. Eleverne skal have kendskab til og viden om grønlandsk litteratur og tilegne sig interkulturel kompetence.

Eleverne skal opnå sproglige kompetencer, som gør dem i stand til at afkode sproget, samt kommunikere og integrere sig i det omgivende samfund. Ved at have indsigt i den grønlandske kultur, vil eleverne opnå kendskab til samfundets struktur.

Personlige og sociale kompetencer

Eleverne skal have grundlag for at kommunikere på tværs af kulturelle grænser i almene sammenhænge, og de skal have grønlandsproglige og kulturelle kompetencer som en del af deres generelle studiekompetence.

Eleverne skal kunne kommunikere med elevrelevante målgrupper, dvs. det er elevernes kommunikationsbehov, der er udgangspunktet. Men målgruppen er ikke kun den, som eleverne i deres øjeblikkelige situation oplever behov for at rette sig imod.

Gennem de tilegnede kundskaber fra faget, får eleverne et fagligt fundament for selvstændig stillingtagen til aktuelle problemstillinger og hermed muligheden for aktivt deltagelse i et moderne og demokratisk samfund.

Forståelsen af, at sprog og kultur er dynamiske, foranderlige og spiller sammen med det samfund, de lever i, gør det muligt for eleverne at forstå grønlandsk kultur i en verden præget af hurtige forandringer og øget samkvem på tværs af kulturer.

Det er vigtigt at øge elevens bevidsthed om vigtigheden af kommunikativ kompetence, som vil give dem et selvværd og følelsen af ligestilling i samfundet.

Kulturelle og samfundsmæssige kompetencer

Eleverne skal have en sådan bevidsthed om den grønlandske kultur, at den udgør en del af grundlaget for deres forståelse for egen kulturbaggrund og identitet.

Beskæftigelsen med sprog og kultur er bevidstgørelsen omkring forskellige synsvinkler på disse, giver elevernes viden om Grønlands sproglige og kulturelle værdier. På denne måde styrkes grundlaget for elevernes faglige udvikling i en større kontekst.

Grønlandsprogede tekster er ikke kun et redskab, men også noget der skal opleves. Det betyder, at faget grønlandsk bør appellere til og fremelske litteratur-, kunst- og kulturoplevelser samt forståelse af og reaktion på disse.

3. Læringsmål og indhold

3.1. Læringsmål

*Eleverne skal kunne:
Sprogfærdighed*

- a) *forstå hovedindholdet af ukompliceret talt og skrevet grønlandsk i dagligdags kommunikation om kendte, studerede emner,*

Hermed menes, at eleverne skal vænnes til at forstå hovedtræk uden at fokusere på detaljen. Med kendte emner forstås de emner, der er behandlet i emnelæsningen i undervisningen. Almene emner er emner, som eleverne kan få brug for i en almindelig samtale, dvs. personrelaterede emner eller nære samfunds- og kulturrelaterede emner. Ved "ukompliceret" forstås et gloseforråd, der overvejende er konkret og ligger inden for dagligdags forhold og tekstrelaterede emner, samt overskuelige sætningskonstruktioner.

Det ukomplicerede og enkle gælder både ordforrådet, som overvejende er konkret og ligger inden for dagligdags forhold og tekstrelevante emner, og sætningskonstruktioner, der indskrænker sig til enklere ledsætninger til i øvrigt ukompliceret opbyggede hovedsætninger. Udover lærerens talesprog trænes i forståelse af andres, også indfødte sprogbrugeres tale.

- b) *kommunikere på grønlandsk om kendte, studerede emner ved at udtale grønlandsk forståeligt, benytte et basalt ordforråd inden for de studerede emner og tekster samt anvende centrale syntaktiske og grammatiske former nogenlunde korrekt i et ukompliceret, men forståeligt grønlandsk talesprog,*

Lytteforståelse skal trænes gennem samtale i klassen, gennem lytteøvelser af forskellig art, samt ved brug af forskellige medier, fx film, aviser, cd og internet. Det vil være hensigtsmæssigt at benytte sådanne lytteøvelser hyppigt, gerne flere gange om ugen.

Eleverne skal kunne indgå i samtale og elementær diskussion om almene emner og om kendte emner på grønlandsk, der er forståeligt og uden alt for mange pauser. Eleverne skal beherske den relevante grammatik, dog således at det er vigtigere, at eleverne udtrykker sig nogenlunde flydende, end at alle detaljer er korrekte.

c) skrive i det væsentlige korrekt grønlandsk i forskellige meddelelsessituationer,

Eleven skal udvise en aktiv anvendelse af det grønlandske sprog på skrift i forskellige skriftlige meddelelsessituationer (brev, dagbog osv.). Her er det væsentligt, at eleven kan anvende såvel formelle som uformelle former i de relevante sammenhænge samt de centrale sætningskonstruktioner. Udtrykket ”*i det væsentlige korrekt*” fortæller, at selv de dygtigste elever kan lave fejl og at de mere initiativrige elever vil forsøge at benytte udtryk eller grammatik, som de ikke har forudsætninger for at anvende 100 % korrekt.

Eleverne skal kunne skrive enkle tekster, dvs. de må gerne udtrykke sig ved hjælp af mange hovedsætninger, og de skal kunne oversætte enkle tekster præcist. Den grammatiske korrekthed vægtes højest i oversættelsesdisciplinen.

Eleverne skal ret hurtigt kunne skrive og læse grønlandsk. De skal kunne læse lærerens og de andre elevers håndskrift på tavlen og tage noter på grønlandsk.

De bedste elever kan skrive korrekt grønlandsk i det omfang, deres undervisning og deres hjælpemidler giver dem mulighed for det. Selv de bedste elever laver fejl i ting, de ellers behersker, og at der er hjørner af både ordforråd og grammatik, de ikke har forudsætninger for at få rigtige. Det er dog vigtigt, at de i timerne lærer at forstå, at dette ikke skal afholde dem fra at forsøge at udtrykke det, de gerne vil. Gennem hele forløbet arbejder man langsomt med at fjerne fejlene, men de kan ikke undgås.

Ved forskellige meddelelsessituationer forstås talesprogprægede genrer, f.eks. beretning, styret dialog, mail, breve, dagbogsnotater mv.

Kultur og samfundsforhold

d) foretage en selvstændig præsentation af tekster eller emner og indgå i en dialog herom,

Med henblik på eksamenskravet om en selvstændig præsentation af en tekst eller et emne på grønlandsk skal eleven gennem det daglige arbejde trænes i denne disciplin. Eleven skal kunne indgå i en dialog med eksaminator og kunne forstå og besvare spørgsmål, men skal også vise selvstændighed i udtryksformen og være i stand til at fortolke, analysere og argumentere for sine holdninger.

Eleverne trænes i ikke blot at svare på spørgsmål men også i selvstændigt at kunne gøre rede for udvalgte træk i teksterne. Ved eksamen skal eksaminanden ikke blot kunne forstå og besvare eksaminators spørgsmål, men også selv kunne strukturere en præsentation af sin tekst eller sit emne og tale om den på grønlandsk i ca. 5-10 minutter. Det kræver såvel et generelt forråd af ord og vendinger som et forråd specifikt for den enkelte tekst eller det enkelte emne.

e) perspektivere studerede tekster og emner, samt vise basal interkulturel forståelse

Eleven skal have tilstrækkeligt kendskab til grønlandsk kultur og samfundsforhold til at kunne give de studerede tekster og emner dybde og perspektiv. Ved basal interkulturel kompetence forstås kendskab til forskelle og ligheder mellem grønlandske forhold og evt. danske forhold.

Det er målet, at eleverne skal kunne forstå og forholde sig perspektiverende til kulturelle forhold ved hjælp af de tekster, der omhandler historiske, sociale og samfundsmæssige relationer. Det betyder at, eleverne skal reflektere over og forankre deres viden til de grønlandske aktuelle forhold, men skal kunne perspektivere de forskellige forhold til lignende forhold i andre lande og i arktiske områder, der passer til formålet. Det ene kulturelle forhold handler f.eks. om tankesæt, værdier, skikke, traditioner og livsanskuelser samt sprog. Andet kulturelt forhold handler om materielle ting, såsom symboler, som eks. qajaq, nationaldragt, mad, qilaat, tupilaat og m.fl.

Eleverne kan selvfølgelig ikke have en encyklopædisk viden om alle disse forhold, men skal have viden nok til at give de læste emner og tekster dybde og perspektiv samt sprog til i enkel form at udtrykke nogle hovedlinjer heraf på grønlandsk. Den basale strategi for forståelse af den grønlandsk kultur, må være at få eleverne til at se grønlandsk kultur, både den fine og den bredere dagligdags, ikke som et udtryk for at grønlanderne er anderledes, men som en afspejling af en anden historie og andre naturgivne betingelser.

f) benytte fagets relevante hjælpemidler

Målet er at eleverne får forståelse for anvendelse af hjælpemidler, såsom ordbøger, tegnsætninger, grammatikbøger og andre relevante opslagsbøger, så eleverne selv kunne indhente information eller få hjælp til de opgaver, der stilles indenfor undervisningen.

De faglige mål er angivet enkeltvis, men i undervisningen forudsættes, at der både arbejdes med de enkelte delmål, og de indgår også i mere helhedsorienterede sammenhænge, således at eleverne opnår forståelse for sammenhænge mellem fagets discipliner og deres forhold til virkeligheden udenfor skolen.

3.2 Kernestof

Kernestoffet er:

Det sproglige stofområde

a) Udtale og intonation,

I begynderundervisningen vil det først og fremmest være lærerens udtale og talesprog, eleven lærer at kende. Undervejs i forløbet trænes der i forståelse af andre stemmer, også indfødte sprogbrugeres, ved anvendelse af oplæsning af begynderbogens tekst, film, musik mm. I træningen af udtalen lægges særlig vægt på de træk, hvor grønlandsk adskiller sig fra dansk samt udtale af alle lyd.

Udtalet træningen er en del af enhver undervisningstime i arbejdet med såvel oplæsning, samtale som diverse øvelser.

Især nybegyndere kan have svært ved at lære de grønlandske lyde, især lange dobbelt vokaler og konsonanter samt r, q, ll og rl (stemte) lyde. Derfor er det nærliggende at starte med lydtræning, med imitationer og lytteaktiviteter samt læseaktiviteter. Det er vigtigt at vide, at eleverne med tiden kan lære lyderne, og nogle kan bevare deres accent gennem hele livet. Målet med lydtræning skal derfor handle om få mundtlige kommunikative kompetencer snarere end at udtale korrekt. Men i denne sammenhæng er det også vigtigt at få viden om undladelse af enkelte lyde (fonemer) kan ændre ordets betydning betydeligt, f.eks. paasiviuk (forstår du det) og pasiviuk (mistænker du ham/hende).

Ved læring om udtale og intonation af grønlandske lyde, kan de danske lyde være udgangspunkt (se *Grønlandsk grammatik* af Stig Bjørnum, Stig Bjørnum og Forlaget Atuagkat 2003, *Qaagit* af Birgitte Hertling

& Pia Rosing Heilmann, Ilinniusiorfik 2003, *Kalaallisut Oqalutta* af Paarnannguaq Berthelsen & Lone Kokholm, Ilinniusiorfik 2008, Birgitte Hertling: *Kalaallisut pilerlaanut pisinnaalaartunullu - Kompendium*, IKIIN 2016 og *Kalaallisut oqalugit*, IKIIN 2018. Man skal dog være opmærksom på elever, der er vokset op i Grønland, da de for det meste kender lydene i forvejen, hvorfor de skal have andre udfordringer f.eks. mundtlig udtryksfærdighed. Den mest effektfulde indlæring sker ved at undervise andre. Det vil derfor være oplagt at lade eleverne øve med hinanden og instruere nogle mere grønlandsksprogede elever til at være instruktører for nyankomne og begyndere. Men også lade ”næsten begyndere” undervise begyndere. Det er meget givende at undervise de andre i det man har lært, dog uden at pålægge eleverne lærerrollen.

b) Centrale dele af grønlandsk grammatik,

Viden om grammatik og tilhæng inddrages. Undervisningen heri skal tage afsæt efter elevernes sproglige niveau. Der fokuseres på sproglig opmærksomhed og bevidstgørelse i grammatikundervisningen, således at induktiv, inputorienteret grammatikundervisning prioriteres højt, og endelig arbejdes der med sproget ud fra et anvendelsesmæssigt perspektiv og med stadig progression: fra sproglige øer, dvs. uanalyserede udtryk og sætninger, hvis grammatik ikke forklares nærmere, til større forståelse for strukturen med hensyn til ord- og sætningsdannelse. Det er vigtigt i hele forløbet at være opmærksom på at inddrage såvel mundtlige som skriftlige grammatiske øvelser.

Grammatikundervisningen fortsættes og udvikles i forbindelse med emnelæsningen, og den strækker sig over hele forløbet. Som hjælpemidler i det daglige arbejde kan med fordel udleveres div. grammatikoversigter, bøjningsskemaer, så eleverne så tidligt som muligt bliver fortrolige med at anvende dem.

I arbejdet med tekster lægges der vægt på en bevidst progression fra referat til grammatisk analyse, tekstforståelse og mundtlig produktion.

EksPLICIT grammatisk viden om sproget er underordnet anvendelsen af sproget, og centralt står de grundlæggende principper inden for såvel morfologi som syntaks. Den grammatik, der inddrages, skal være relevant for den konkrete anvendelse af sproget.

I begyndelsen af forløbet arbejdes der især med tekststruktur og samtaleopbygning, sådan at eleverne får redskaber til at overskue tekster og dialoger og gætte betydninger uden nødvendigvis at forstå detaljerne og især uden nødvendigvis at kende til samtlige regler for bøjning, orddannelse eller ordstilling. Senere i forløbet inddrages i det omfang, det er relevant, morfologiske, syntaktiske og pragmatiske regler med fokus på funktion i sproget snarere end på formel systematik og eksPLICIT grammatisk viden.

Der skal opbygges et ordforråd, der er anvendeligt i en almindelig dagligdags konversation.

Til arbejdet med ordforråd og grammatik anbefales både netbaserede interaktive øvelser og træningsprogrammer på www.oqaatsit.gl

Grammatik i sig selv er ikke et mål; men et middel til sproglig kompetencer såvel mundtligt som skriftligt.

c) Alment ordforråd til brug for mundtlig og skriftlig kommunikation med særligt fokus på de studerede emner.

Der kan vanskeligt sættes tal på antallet af gloser eller specifikt hvilke gloser, eleven bør tilegne sig (aktivt/passivt). Det anbefales, at det basale ordforråd dækker dagliglivet, dagligdags situationer, arbejde, hobby, familie, skole o.l. I begyndelsen vil mange faste vendinger og idiomer blot anvendes som et fast udtryk (typisk dagligdags hilsner), der først senere skal forklares og forstås grammatisk. En del af det almene ordforråd er endvidere ikke-situationsspecifikke ord, såsom spørgeord. Udover det almene ordforråd skal eleven tilegne sig mere specielle gloser, der dækker de studerede emner. Gloser må trænes jævnlige.

Det litterære, herunder kulturmæssige stofområde

- a) *Elementære grønlandske tekster og billedmateriale, der belyser litterære, kulturelle og samfundsmæssige forhold i det moderne Grønland*
- b) *Indføring i grønlandske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i et omfang, der giver eleverne mulighed for at forstå de studerede tekster og emner samt fremmer deres interkulturelle forståelse.*

Ved læsning af skønlitterære og ikke-skønlitterære inddrages det faglige indhold og kulturdelen, og dermed kan der integreres det sproglige og faglige indhold. Herigennem kan eleverne få indblik i den grønlandske verden med kobling af kultur, historie, den samfundsmæssige udvikling og ikke mindst af sprog. Med udgangspunkt i ukomplicerede bearbejdede og ubearbejdede tekster skønlitterært og ikke skønlitterært tekster med progressivitet i sværhedsgrad udvikles elevernes faglige horisont i faglige kernestof. For begyndere skal simple og korte tekster introduceres først som støtte for ordforrådstilegnelse. Disse kan suppleres med billeder/illustrationer, mimik og kropssprog samt fotos eller konkrete materialer – materialer på dansk kan indgå som støttematerialer.

Interkulturel kommunikativ kompetence

Grønlandsk på gymnasialt niveau kan interkulturel kommunikativ kompetence i praksis omsættes til en undervisning, der fokuserer på at give eleverne mulighed for at blive kompetente på følgende områder:

- færdigheder i og viden om, hvordan man begår sig i de sproglige rum, man dagligt befinder sig i
- redskaber til at kunne indgå i kendte og ukendte sproglige rum
- evne til at se sig selv gennem den andens øjne, altså at man indgår i en fordomsfri dialog med andre
- beherskelse af et passende ordforråd på fremmedsproget, kendskab til sprogets syntaktiske/grammatiske grundstrukturer og besiddelse af pragmatisk og diskursiv kompetence
- deltagelse i dialoger med henblik på at opnå et nærmere og indgående kendskab til andres tanker, vaner og forestillinger.

Det interkulturelle element bør udpeges og italesættes, hvor det falder naturligt. Gennem f.eks. tekstlæsning trænes elevernes blik for store og små kulturelle ligheder og forskelle. Eleverne skal erfare, at der ikke findes én grønlandsk kultur, som er homogen, men at den tværtimod er præget af subkulturer og med kulturel variation i forskellige grupper og kontekster.

Under tekstarbejdet kobles tekstanalyseredskaberne med et komparativt element, hvor dette giver mening: beskrivelse, sammenligning, refleksion. Hvad genkender vi? Hvad er anderledes? Hvad kan det bero på?

Derudover vil interkulturelle kommunikative aktiviteter med fordel omfatte rollespil, samtale, video- og chatseancer samt besøg af eks. grønlandsktalende.

Læsning af kulturstoffet, eksempelvis nyere udgivelser af sagn og myter f.eks. *Arfeq Nattoralillu niviarsiarannguillu marluk* af Tupaarnaq Rosing Olsen, Atuakkiorfik 1996, der er skrevet på to sprog, grønlandsk og dansk kan med fordel bruges til at styrke elevernes faglige og sproglige færdigheder. For nybegyndere kan den danske tekst anvendes, mens den grønlandske tekst anvendes for de øvede. For nybegyndere kan tilgangen være primært introduktion til den traditionelle kultur og historiske dimension med mundtlige fortællertradition. Her kan tekstanalyse inddrages med indhold, budskab, moral og figur for forståelse af oprindelsesmyter. For øvede kan denne tilgang også bruges, men også til styrkelse af ordforråd og forståelse af ældre tekster og sprogbrug.

Derudover kan fortællingen om *Kaassassuk* bruges. *Kaassassuk* er en stor fortælling i Grønland, og dermed findes der flere variationer over tid og med forskellige udtryksformer. Endvidere kan fortællingen om *Navaranaaq* med fordel inddrages i undervisningen, da denne har betydning for bl.a. identitetsfølelse. Nogle er nedskrevne mundtlige fortællinger, nogle er digte, nogle er popsange, nogle er

tegneseriefortællinger og nogle er skulpturer, tegninger samt malerier. Ved at få øje på forskellige udtryksformer kan eleverne udvikle bevidsthed om den historiske og samfundsmæssige dimension.

Endvidere er nogle danske tekster givende for forståelsen af kultur og baggrund for det moderne samfund. Nogle eksempler er: *Inuit, kultur og samfund*, - en grundbog i eskimologi, Bidragyderne & Forlaget Systime 1999, *Nunarput Ullumi / Greenland Today* af Grønlands Hjemmestyre, *I skyggen af kajakerne*. Grønlands politiske historie 1939-79 af Tupaarnaq Rosing Olsen, Forlaget Atuagkat 2005, *Grønland i verdenssamfundet - Udvikling og forandring af normer og praksis* af Hanne Petersen, Forlaget Atuagkat 2006, *Fra vild til verdensborger*, *Grønlandsk identitet fra kolonitiden til nutidens globalitet*, 2011. *Aalut Kangermiu* af Kirsten Thisted, *Fremad Opad* af Søren Thuesen, Rhodos, 1988, *Hjemmestyrets børn - årgang '79* af Tine Bryld, Aschehoug Dansk Forlag 2002, *Den vanskellige Tango/Tango nalunartoq* af Finn Lynge, Finn Lynge og Forlaget Atuagkat 2002 og filmen *Mit Inuttut oqaatsikka*, af Karen P og Dorthe Korneliussen. Tekster om den traditionelle kultur, f.eks. *Den 5. Thuleekspedition* af Knud Rasmussen, tekster om fangstteknologi, f.eks. *Qajaq* af H.C. Petersen., *taimane gûtimik nalussûgama* af Georg Qúpersiman, 1972 samt "filmatiseringen" af den "*Den sidste åndemander*" og filmen *Atanarjuat (Fastrunner)*, Northpole, og *Minik, giv me my fathers body*. Birgitte Herling: *Kalaallisut pilerlaaanut pisinnaalaartunullu - Atuagassat*, IKIIN 2016 og *Kalaallisut oqalugit*, IKIIN 2018.

Tekster om den sproglige situation i Grønland og om forholdet til andre kulturer

Her kan man evt. se filmen: "*Inuttut oqaatsikka*" og lade eleverne karakterisere de forskellige menneskers holdning til sprog. Artikler om Julie Edel Hardenbergs projekt om sprogbrug kan inddrages.

Tekster, der giver indblik i den nyere litterære udvikling

Eksempler og læsestof kan være lige fra *Læsestykker i grønlandsk* ved Christian Berthelsen, *Minittornerit 4*, Ilinnisiorkfik 2006, især i 1. GU; til lettere noveller, som f.eks. er produceret af især unge i de seneste år, f.eks. *Ukioq 2020*, N.O & Atuakkiorfik 2000, *Aliortukkat – inuusuttuaqqanut aliortualersaarutit*, Forlaget Atuagkat 2000, *Eeq*, Atuakkiorfik 1990, *Ikinngummut Allakkat*, *Nipit inuit nunaannit*, Forlaget Atuagkat 2000; over til uddrag fra romaner, f.eks. *Seqinnersumi apisoq*, Atuakkiorfik 1990 og med uddrag af lettere romaner f.eks. *Nutaraq*, *Ukiut 13-it qaangiommata*, *Kalaaleq arnaq*, *Bussimi naapinneq*, *Ajorani* samt lyrik med f.eks. Ole Kristiansen, Marianne Petersen, Qaaq, Nina og Prussic.

Sagprostattekster dækkes ved artikler, læserbreve, biografier og fagbøger til støtte for sproglig tilegnelse f.eks. grammatiske håndbøger og kulturelle, samfundspolitiske og antropologiske tekster.

c) Relevante centrale hjælpemidler.

Fagets centrale hjælpemidler er ordbøger, grønlandsk grammatik, tekstbehandlingsprogrammernes stavetkontrol - *Kukkuniaat*. Eleverne får forståelse for anvendelse af hjælpemidler, såsom ordbøger – samt dens forkortelser, tilhængsliste, grammatikbøger og andre relevante opslagsbøger (se materialeliste bagest), så eleverne selv kunne indhente information eller får hjælp til de opgaver, der stilles indenfor undervisningen.

De faglige mål er angivet enkeltvis, men i undervisningen forudsættes, at der både arbejdes med de enkelte delmål, og de indgår også i mere helhedsorienterede sammenhænge, således at eleverne opnår forståelse for sammenhænge mellem fagets discipliner og deres forhold til virkeligheden udenfor skolen.

Udformning af elektronisk præsentation eller hjemmesider, som viser elevernes egne arbejder, virker kreativt motiverende på eleverne og er samtidig med til at træne præsentation af emner.

I arbejdet med såvel den skriftlige som den mundtlige sprogfærdighed er *it* et nyttigt hjælpemiddel, som er særdeles velegnet til undervisningsdifferentiering, og som indeholder et stort læringspotentiale.

Korrektionsfaciliteterne i tekstbehandlingsprogrammer er velegnede til fx processkrivning og individuelle skriftlige opgaver. Eleverne har mulighed for at rette, skrive til og forbedre, og læreren har mulighed for gennem elektronisk retning at give individuel vejledende respons.

Konferencesystemer (f.eks. lectio) kan bruges til grammatisk diskussion eleverne indbyrdes og læreren og eleverne imellem.

3.3 Supplerende stof

Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet og udvide elevernes faglige horisont. I det supplerende stof indgår tekster, også ikke-grønlandsksprogede tekster, og andre udtryksformer, som har udgangspunkt i den grønlandske kultur, herunder æstetiske udtryk som film, kunst og musik.

I arbejdet med grønlandsk litteratur og kultur læses primært dansksproget materiale, f.eks. avisartikler, uddrag af div. historiebøger.

Udover lyd- og billedmedier vil andre kunstneriske udtryksformer end det talte og skrevne ord være en naturlig del af undervisningen. Her tænkes på film, billeder (fotos, billedkunst), musik, dramatik, dans mm. Hvad angår sproglig viden og bevidsthed, kan grønlandsk i første omgang trække på de kompetencer, som eleverne opnår i andre sprogfag og derefter supplere med mere fagspecifikke kompetencer. Arbejdet med et grønlandsk sprog er i sig selv med til at øge bevidstheden om, hvordan sprog læres. Hvad angår principper for tekstanalyse og tekstfortolkning, vil det også her være muligt at trække på de principper, som eleverne har fået præsenteret i mere udprægede litteraturfag som dansk og engelsk, igen suppleret af det fagspecifikke.

Det supplerende stof kan være temabaserede og tager udgangspunkt i elevernes interesser. Disse skal være supplerende til kernestoffet og skal forankres til de kulturelle og samfundsmæssige forhold i Grønland, og kan perspektiveres til lignende forhold i andre lande, f.eks. inuit områder. Et eksempel på tema kan være I det bedste mening af Tine Bryld og filmen *Eksperimentet*, hvor det kolonipolitiske mål for uddannelse har bekostning på oprindelige folks sprog og identitetstab, selvom målet var det bedste mening med at uddanne folk. Her kan eksempelvis Trine Brylds bog bruges og der kan sammenlignes med Canadiske inuits tab af sprog pga. sprogrestriktioner i skolen ved at ikke inddrage Inuktitut i skolesystemet.

4. Undervisningens tilrettelæggelse

4.1 Didaktiske principper

- a) *Undervisningen skal tage udgangspunkt i elevernes faglige niveau og viden.*
- b) *Undervisningen tilrettelægges, så den i videst muligt omfang har karakter af en læringsdialog mellem lærer og elever.*
- c) *Undervisningen tilrettelægges, så der veksles mellem forskellige undervisningsformer.*
- d) *Undervisningen tilrettelægges, så elevernes interesser og behov tilgodeses, så eleverne får mulighed for at opleve faget som spændende, relevant og vedkommende.*
- e) *Undervisningen tilrettelægges, så der både er faglig progression i de enkelte forløb og temaer såvel som progression i udviklingen af fagsprog og terminologi, så eleven gradvis opøves i mere selvstændige arbejdsformer og kompleks tænkning.*
- f) *Undervisningen tilrettelægges, så der i videst muligt omfang perspektiveres til det omgivende samfund*

Grønlandsk som begynder- og andetsprog er et udpræget færdighedsfag. Læreren er den sproglige rollemodel og elevernes nødvendige sparringspartner, som skal sikre, at den grønlandske udtale fra starten indlæres korrekt, og som skal introducere fagets arbejdsmetoder for eleverne og gøre dem klart, hvor

altafgørende det systematiske og vedholdende arbejde med fagets discipliner er: træning af udtale, lytteforståelse, oversættelse til dansk, gloser, grammatiske bøjningsmønstre og strukturer.

Den introducerende indlæring, dels af grundlæggende faglige elementer, dels af relevante arbejdsmetoder er den nødvendige basis for, at eleverne efterhånden kan arbejde mere selvstændigt. Når eleverne er blevet vænnet til at bruge fagets arbejdsmetoder og er blevet grundigt instrueret i brugen af de faglige hjælpemidler, kan læreren ind imellem give plads og lade eleverne opdage, at de faktisk selv er i stand til at producere forståeligt og rimeligt korrekt grønlandsk sprog.

Lige fra den første undervisningstime er arbejdet med den kommunikative kompetence i centrum.

Kompetence til at indgå i en dialog er meget motiverende for elevernes engagement i det daglige arbejde.

Det vil være naturligt, at man fra den første time i almindelige situationer i klassen henvender sig til eleverne på grønlandsk og på den måde vænner dem til at opfatte og bruge nogle vendinger fra dagligt omgangssprog. Senere i forløbet kan mere af undervisningen foregå på grønlandsk.

Grundlaget for samtalen på grønlandsk kan, ud over at tage udgangspunkt i teksten, med fordel være billedmateriale, også billedmateriale der viser dagligdagssituationer. I samtaler løsrevet fra det daglige tekstarbejde vil eleverne også hurtigere få en forståelse af, i hvilket omfang de selv skal arbejde aktivt med at opøve den mundtlige sprogfærdighed.

I slutningen af forløbet, hvor eleverne har tilegnet sig de faglige arbejdsmetoder og kan bruge fagets redskaber, kan læreren lade eleverne arbejde selvstændigt i kortere eller længere forløb.

Selv i slutningen af overbygningsfasen vil den selvstændige arbejdsform dog altid veksle med lærerstyret undervisning.

Den skriftlige dimension er central i faget, ikke kun fordi den peger fremad mod den afsluttende skriftlige eksamen på A-niveau, men også fordi det skriftlige arbejde støtter gloseindlæring og udvikling af den kommunikative kompetence og udgør fundamentet for indøvelse af den elementære morfologi og syntaks. Meget hurtigt i begynderfasen afsløres elevernes forskellige forudsætninger, og det bliver nødvendigt at indrette undervisningen efter disse forskelle.

Læreren skal fra den første time indarbejde et højt aktivitetsniveau og inddrage eleverne aktivt, således at de fra starten er bevidste om deres betydning for, at undervisningen lykkes. Eleverne kan f.eks. fortælle og skrive deres forestillinger om faget grønlandsk som begynder- og andetsprog. De kan lave sociogrammer om, hvad deres første tanker er, når de hører ordene grønlandsk på gymnasiet og Grønland. Denne opgavetype aktiverer elevernes eksisterende viden og forestillinger og kan indgå som en del af undervisningens materiale. Endvidere vil det give læreren en viden om, hver enkelt elevs faglige standpunkt, og tage udgangspunkt i dette ved tilrettelæggelsen af undervisningen.

Den indledende undervisning kan tage udgangspunkt i et indhold, der vedrører elevernes erfaringer, og som udfordrer og vækker deres nysgerrighed og fantasi. Brug af billeder, sange og musik kan være med til at stimulere og understøtte sprogudviklingen samt medvirke til at øge elevernes selvtillid med hensyn til at forstå, respektere og anvende sproget aktivt.

Særligt i begynderundervisningen er det vigtigt at udvikle strategier, der sætter dem i stand til at turde gætte kvalificeret og mobilisere alle videns- og erfaringskilder til at løse nye problemer med. De receptive færdigheder lytte-forstå og læse-forstå bør helt fra starten prioriteres højt. Samtidig vil der i forbindelse med aktiv lytning og læsning kunne arbejdes målrettet med vigtige gættestrategier.

Læreplanen er målstyret, og derfor er lærerplanen om faglige mål en vigtig funktion i forbindelse med planlægning af undervisningen. Punkterne kan opfattes som pejlemærker, der kan benyttes, når man skal træffe faglige valg – fx om sammensætning af tekster, emnevalg, fagets rolle i samspilsforløb, tilrettelæggelse og valg af eksamenstekster. I løbet af det samlede uddannelsesforløb skal eleverne nå frem til de definerede mål, selv om forskelle med hensyn til elevernes niveau naturligvis betyder, at ikke alle opfylder målene i lige høj grad.

Vejen til målene kan variere med hensyn til antal læste sider, arbejdsformer, krav om teksttyper osv. Det afgørende er, at ethvert emne indtænker en række af de faglige mål, og at der i undervisningen over det samlede forløb har været arbejdet med at udvikle elevernes faglige kompetencer inden for samtlige definerede mål.

Kernestoffet, der er beskrevet i læreplanen, er centralt for opfyldelsen af de faglige mål. De kompetencer, der beskrives, opnås gennem beskæftigelse med kernestoffet og det supplerende stof, men også her overlades de mere detaljerede valg til den enkelte lærer.

Det er vigtigt at benytte sig af alle mulige strategier, f.eks.:

- Differentieret undervisning
- Individuelle opgaver og fremlæggelser
- Pararbejde
- Gruppeopgaver og fremlæggelser
- Skriftlige opgaver
- Skriftlige opgaver som udgangspunkt for mundtlig fremlæggelse
- Større selvstændige opgaver
- Arbejde med PC
- Musik, sang
- Radio, TV og aviser
- Projektarbejde

Det er vigtigt at udfordre eleverne på det intellektuelle såvel som sociale plan ved at kombinere flere læringsstile i adskillige lag af lærerprocesserne.

De 7 intelligenser (Gardners teori om syv intelligenser.)

For at tilgodese, at eleverne arbejder på forskellige måder, og for at styrke elevernes bevidstgørelse om egen læring, kan man med fordel tilrettelægge opgaverne til teksten, så de tager højde for forskellige intelligenser.

Læreren kan præsentere de 7 intelligenser for eleverne, og ud fra forskellige øvelser (der bl.a. kan hentes på internettet og div. materialer omhandlende emnet), lade eleverne finde ud af hvilken gruppe de hører til.

Det skal præciseres at det er vigtigt ikke at blive sat i bås, men også arbejde i andre intelligenser end den der umiddelbart efter øvelser er den hvor eleven bedst passer ind.

Det betyder samtidig, at undervisningen vil blive varieret og differentieret, og tage udgangspunkt i den enkelte elev. Eleverne arbejder både med opgaver, der tager højde for den intelligens, som er deres styrke og med opgaver, der udvikler svagere intelligensområder, såvel for at styrke og udvikle disse, som for at kunne opfylde kravene i læreplanen. I arbejdet med den enkelte tekst giver man således eleverne mulighed for at vælge mellem flere forskellige aktiviteter. Det medfører høj elevaktivitet og lav lærerstyring. Nedenfor følger eksempler på, hvilke opgaver/aktiviteter (såvel mundtlige som skriftlige) eleverne kan arbejde med i forbindelse med en given tekst.

Sproglig intelligens: Eleverne kan arbejde med et referat af teksten, personbeskrivelser, selv digte videre på historien (hvad sker der, når/hvis ... osv.), skrive historien i en anden genre (fx i brevform eller som tegneserie) og/eller skrive spørgsmål til teksten. Disse spørgsmål kan gå på ordforrådet i teksten. Flere af de nævnte opgaver lægger op til såvel redegørelse som samtale.

Matematisk intelligens: Eleverne kan arbejde med inddeling af teksten i afsnit, arbejde med ordklasser eller grammatiske regler, omskrive til anden tid, udarbejde krydsord, rebuser og quizzer, hvori tekstens

vigtigste glosor og vendinger indgår. Da opgaver tilknyttet denne intelligens i vidt omfang berører lingvistiske forhold, er det vigtigt, at eleverne ikke kun arbejder med opgaver herfra, men også beskæftiger sig med opgaver, der lægger op til samtale (se fx sproglig og interpersonel intelligens).

Rumlig intelligens: Eleverne kan bl.a. arbejde med mindmap eller en tidslinje over handlingen. Hvis eleverne kan finde billeder, der illustrerer handlingen, arbejder de med beskrivelser af disse.

Interpersonel intelligens: Eleverne kan arbejde såvel mundtligt som skriftligt med (tænkte) dialoger mellem personer i teksten (bl.a. telefonsamtale mellem to personer) og/eller lave rollespil (se også kropslig-kinæstetisk intelligens). Opgaverne giver eleverne mulighed for at arbejde skriftligt, samtidig med at styrke deres samtalekompetence.

Intrapersonel intelligens: Eleverne kan arbejde med at digte sig ind i historien og sætte sig ind i personens univers gennem fx dagbogs- eller brevskrivning, og dermed styrke skriftligheden. Der kunne også være tale om en mundtlig fremlæggelse. Dette vil styrke præsentationskompetencen.

Musikalsk intelligens: Eleverne arbejder med oplæsning – intonation og rytme. De kan endvidere lave forsøg med at rime og/eller rappe dele af teksten, eller eleverne kan skrive sange med afsæt i teksten. Sange kan være med til at understøtte udtalen og tilegnelsen af ord og vendinger, samt til at styrke elevernes sans for den æstetiske dimension.

Krops-kinæstetisk intelligens: Eleverne laver rollespil, mimer eller udfærdiger collager over hele emneforløbet (kan gøres som afrunding på det samlede emneforløb). Efterfølgende kan eleverne ud fra collagerne/illustrationerne øve præsentationskompetencen. Eleverne kan endvidere lave vendespil til at træne ordforrådet til emnet.

Som nævnt er det meningen, at eleverne selv må vælge, hvilke opgaver de arbejder med. Men ideelt set indgår opgaver, fra de fleste af de nævnte intelligenser i arbejdet med den valgte tekst for at tilgodese så mange af de faglige mål som muligt.

Det er vigtigt at gøre sig klart, at man ikke lægger sig fast i én intelligens, men tager udgangspunkt i den intelligens, der er dominerende og at man indarbejder andre intelligenser i større eller mindre grad. Stikord til en god begynder- og andetsprogsundervisning:

- Højt aktivitetsniveau
- Variation
- Produktivitet frem for perfektionisme
- Struktur i planlægningen – husk delmål
- Konstruktiv feed back
- Differentieret undervisning
- Individuelle opgaver og fremlæggelser
- Pararbejde
- Gruppeopgaver og fremlæggelser
- Sang
- Skriftlige opgaver
- Skriftlige opgaver som udgangspunkt for mundtlig fremlæggelse
- Større selvstændige opgaver
- Arbejde med PC
- Musik, sang
- Radio, TV & aviser

Det sproglige stofområde:

Eleven skal så hurtigt som muligt opnå en elementær kommunikativ kompetence, som virker motiverende for den senere tilegnelse af fagets øvrige færdigheder og kompetencer. Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på skrivefærdighed, men støtter indlæring og udvikling af ordforråd og talefærdighed. Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

Den kommunikative kompetence skal være i centrum lige fra den første undervisningstime. Det er vigtigt at afmystificere et sprog, der måske ellers kan virke meget uforståeligt. Eleverne skal kunne gå bort fra den første time med en oplevelse af, at de har lært at sige noget, f.eks. dagligdags hilsner og hvorledes man præsenterer sig selv og beder andre om oplysninger om navn, alder, nationalitet o.l.

Det vil næppe være muligt at lade al undervisning foregå på grønlandsk, men eleverne skal hurtigt vænnes til at reagere på lærerens anvisninger på grønlandsk i klasserumssituationer (begyndende med basale udtryk som "atualaarit"- vær venlig at læse - eller "nipaarsaalaarit" – ti stille -), også selvom de ikke nødvendigvis forstår hver enkelt detalje i det grønlandske udtryk førend på et langt senere tidspunkt.

Er der en elev med forkundskaber, skal vedkommende naturligvis inddrages som "hjælpelærer", sparringspartner og coach.

Selvstændigt arbejde

Allerede i begynderfasen kan den lærerstyrede undervisning suppleres af forskellige former for selvstændig og individuel indlæring. I øvrigt vil eleverne jævnligt arbejde selvstændigt i forbindelse med forberedelse og lektielæsning. Derfor skal læreren give dem de relevante hjælpemidler hertil, dvs. en god indføring i hvorledes ordbøger, grammatikker o.l. skal benyttes. Det anbefales i begyndelsen at lade eleverne, evt. i par eller små-grupper, forberede lektien på klassen, så læreren hele tiden kan være til stede som konsulent og coach.

Differentieret undervisning

Ret hurtigt vil det vise sig, at elevernes progression foregår i forskelligt tempo, hvilket der må tages højde for i undervisningen. Det kan være vanskeligt at tilgodese alle krav og behov, hvadenten det er de stærkeste eller svageste elever, det drejer sig om. Som nævnt kan elever med forkundskaber bruges som hjælpelærere eller coaches, hvorved de får udfordringer og succés-oplevelser. En anden mulighed er at læse forskellige versioner af den samme tekst.

Skriftligt

Arbejdet med den skriftlige dimension skal både fungere som støtte til undervisningen generelt og som selvstændig disciplin, således at eleverne lærer at udtrykke sig om en given problemstilling på et klart, og nogenlunde flydende enkelt grønlandsk.

De skriftlige opgaver bør i vid udstrækning have tilknytning til emnelæsningen, både hvad angår ordforrådet, det grammatiske og det indholdsmæssige aspekt.

Der anvendes forskellige opgavetyper, rettemetoder og arbejdsformer, herunder procesorienteret skrivning. Ud over at være en øvelse i at skrive grønlandsk kan skriftlige opgaver således fungere som en afrunding af et emnelæsningsarbejde, som eleverne kan bruge som baggrund for deres repetition af emnet i forbindelse med eksamen.

I begyndelsen kan det skriftlige arbejde bestå af små dictogloss-øvelser, der resumerer læse-teksternes indhold og dermed træner både elevernes ordforråd og forståelse af sætningsopbygning. Senere udvides med grammatiske øvelser af forskellig art, små oversættelser, resumeer, billed-beskrivelser og forskellige

kreative øvelser. Hvis den tekst, eleverne læser, egner sig til det, kan man lade eleverne digte videre på historien, digte slutningen på historien eller lave en parallel historie.

Den frie skriftlige udtryksfærdighed bygges gradvist op. For at undgå fejl, kan man understrege over for eleverne, at de ikke skal skrive lange, komplicerede perioder, og at sætningskløvnings- og -knuder skal undgås.

Det litterære, herunder kulturmæssige stofområde:

Undervisningen kan med fordel tilrettelægges i form af temaer, således at de forskellige områder dækkes af de valgte temaer, samt et projektforsløb i det 3. år af den gymnasiale uddannelse. Projektforsløbet vælges af elever og lærer i fællesskab inden for eller uden for de øvrige temaer og afsluttes med et produkt i omfang svarende til en skriftlig opgave på ca. 4 sider pr. elev.

Projektforsløbet vælges af eleverne og lærer i fællesskab inden for eller uden for de øvrige temaer og afsluttes med et produkt i omfang svarende til en skriftlig opgave på ca. 4 sider pr. elev. Projektforsløbet kan med fordel differentieres i forsløbet således at begyndersprogslever kan skrive projektet på dansk, og elever på andetsprogsniveau kan skrive på grønlandsk.

(Projektiliarineqarsinnaasunik allattuilluni - ilaatigut projektiliaasimasut iluatsilluartut katalogiliaralugit)

Evt. i samråd med andre fag. F.eks. hvis man i samfundsfag har om G-60, kunne man med fordel i grønlandsk læse *Navaranaaq* og se filmen *Inuttut oqaatsikka*. Eller samtidig med religion har om myter og sagn, kan man i grønlandsk arbejde med *Sassuma arnaa*, *Aningaaq Maliinalu* osv.

Gennem arbejdet med kulturstoffet udvikles elevernes sans for den æstetiske dimension og der opnås indsigt i og forståelse for grønlandsk litteratur, kultur og samfundsforhold. Temaerne kan f.eks. være:

- ungdomskulturer i Europa og Arktis
- nationale stereotyper og fordomme
- samspillet natur og kultur
- nationale kulturforskelle, herunder identitet
- reklamer i forskellige lande som udtryk for kultur
- forfatterskab f.eks. Mâliâraq Vebæk, eller hvor der er muligheder med kontakt med nulevende forfatter og lader forfatteren fortælle om sit forfatterskab
- historiske skikkelser f.eks. Aalut Kangermiu, Hans Egede, Samuel Kl., H.J.Rink etc.
- den kulturelle udvikling fra førkoloniale samfund til informationsfund
- koloniale forhold fra Hans Egedes tid til Grønland under 2. verdenskrig
- det grønlandske sprogs udvikling og to- og eller flersprogethed i samfundet
- ungdomskultur og de unges sprog
- ungdomslitteratur
- grønlandsk identitet og sprog

Disse tematiske eksempler kan behandles ud fra forskellige perspektiver og evt. med spørgsmål hvis øjne ser, med egne øjne og med andres øjne. På denne måde kan de valgte temaer reflekteres og eleverne kan få mulighed for at spejle sig ind i situationerne.

4.2 Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression. Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Der arbejdes målrettet med kortere skriftlige opgaver, og i den forbindelse vænnes eleverne til at benytte hjælpemidler.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer og kreative og innovative evner.

Den kommunikative kompetence prioriteres højt både mundtligt og skriftligt, og digitale hjælpemidler inddrages som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Mundtligt

Der vil hele forløbet igennem være behov for vekslen mellem de forskellige arbejdsformer, og det må ses som en naturlig progression og en udvikling fra det overvejende styrede til det mere selvstændige. Der veksles typisk mellem lærerstyret undervisning, individuelt arbejde og pararbejde. I begynderprog kommer man aldrig helt væk fra lærerens centrale rolle som bærer og formidler af sproget.

Efter begynderstadiet fokuseres der gennem hele forløbet på dialog om tekster og billeder: Læreren spørger og eleverne svarer ud fra teksten eller billeder, men eleverne øver sig også i selv at formulere spørgsmål og bruge spørgeord.

Eleverne trænes efterhånden også i at føre basale dialoger, dels om egne forhold og dels om almene emner ud fra billedmateriale. Det er vigtigt, at eleverne øver sig i at bruge de (få) glosser, de har, og at forenkle det, de gerne vil sige.

Oplæsning trænes som en naturlig del af den daglige undervisning. Gennem hele forløbet opfordres eleverne også til at arbejde med udtalen derhjemme, f.eks. ved at læse højt og ved hjælp af lydfiler.

Lyttefærdighed kan trænes tidligt i små diktatøvelser på holdet. Desuden kan lyttefærdigheden trænes gennem hele forløbet ved parvis oplæsning, evt. hvor kun den ene elev har teksten, og den anden skal gentage, hvad den første læser op. Mod forløbets slutning trænes færdigheden ved at lytte til oplæsning – hvis det er muligt - fra nettet af de tekster, der arbejdes med.

Det helt elementære arbejde med ordbogsopslagsfærdigheden begynder tidligt. Sikkerhed i opslag er den vigtigste forudsætning for at forstå de tekster, der skal læses. Den er vigtig for at lære nye glosser og dermed for at udvikle såvel den mundtlige som den skriftlige sprogfærdighed og endelig er det en af de vigtigste forudsætninger for videre selvstændig beskæftigelse med sproget.

Det kan være vanskeligt, men der meget vigtigt at finde et tilpas niveau for de første tekster efter begyndersystemet. De bør være enkle og grundigt glosserede, så eleverne ikke taber modet.

Hvor oversættelse fra grønlandsk til dansk i begynderfasen mest er et pædagogisk redskab, der undertiden bruges til at sikre, at alle har forstået dagens tekst, bliver det i overbygningsforløbet også et selvstændigt mål, hvor der trænes i præcis og nuanceret mundtlig oversættelse fra grønlandsk til dansk. Det er vigtigt at arbejde bevidst med at få eleverne til selv at arbejde og hjælpe dem frem imod at opnå de oversættelsesfærdigheder og kompetencer, der kræves til eksamen.

Der arbejdes til stadighed med den kommunikative kompetence på basis af de læste tekster.

Selv om den klassiske classesamtale om teksten er af afgørende betydning, er det også vigtigt at have gode arbejdsspørgsmål til mange af de tekster og emner, man læser. Gennemarbejdede spørgsmål og emnebaserede gloselister gør det muligt for eleverne at arbejde selvstændigt i grupper med at formulere

sig på grønlandsk. Her er det vigtigt, at eleverne opfordres til og lærer "at turde" sige noget på grønlandsk, også selv om det ikke er helt grammatisk korrekt.

I samtalefærdighed ligger fokus på interaktionen mellem de samtalende, og samtalen er delvis uforudsigelig. Vigtige elementer er pragmatik, kommunikative strategier og elevens evne til at forholde sig til almindelige, dagligdags emner. Samtalefærdigheden er således både produktiv og receptiv. For at give eleverne mulighed for at bruge sproget, er det vigtigt at være opmærksom på, at klasseundervisning kan være bremsende for sproproduktionen, idet der er mange om at få del i taletiden. Derfor vil hyppig brug af par- og gruppearbejde være hensigtsmæssig i udviklingen af elevernes samtalefærdighed.

At arbejde med samtalefærdighed i et begyndersprog er en langsom proces, der kræver en energisk indsats, tålmodighed og realistiske forventninger. Dette betyder imidlertid ikke, at man ikke kan stille krav til eleverne. Tværtimod er det vigtigt, at man hele tiden udfordrer eleverne og giver dem lidt mere, end de egentlig er i stand til umiddelbart at forstå. Det får eleverne til at tage stilling og føle sig i centrum og derigennem udvikle sproglige kompetencer og større selvværd.

I starten vil samtalen typisk bestå af mini-dialoger med udgangspunkt i konkrete og enkle kommunikative situationer, eksempelvis præsentationer og samtaler med udgangspunkt i billeder og dagligdags emner, hvor stoffet gøres til elevens eget, sådan som de dukker op i begyndersystemet.

Det er ligeledes vigtigt fra starten at få opbygget et 'minisprog' eller 'klassesprog', så eleverne får en fornemmelse af, at de kan udtrykke sig på grønlandsk. Eleverne skal hurtigt lære nyttige udtryk til at kommunikere i klasserummet. Desuden skal eleverne arbejde aktivt med et centralt ordforråd og basale grammatiske konstruktioner bygget op omkring dagligdags situationer.

Arbejdet med ordforrådet fortsættes efter den deciderede begynderundervisning. For at lære, huske og kunne anvende nye ord og vendinger, skal eleverne høre, se, bearbejde og anvende dem mange gange. Det kræver stor variation i både receptiv og produktiv bearbejdning af ordforrådet, idet ordene bedst huskes, hvis eleverne træffer dem igen og igen i forskellige sammenhænge, som helst skal have et autentisk, kommunikativt præg, så eleverne får opfattelsen af, at sproget kan bruges til noget, der er relevant for dem nu eller i kommende situationer i privatliv, samfunds- og arbejdsliv.

Nye ord læres bedst gennem et autentisk sprogligt input af passende sværhedsgrad på de forskellige trin, f.eks. tekster, lytteøvelser og gerne videoklip, fordi billedet understøtter forståelsen. Det sproglige input skal være så svært, at det indeholder en del nye ord, men så let, at der også er mange genkendelige ord.

Da der arbejdes emneorienteret i undervisningen, er det nærliggende at arbejde med ordforråd for at lette hukommelsesarbejdet for eleverne. Der kan laves ordlister både til det overordnede emne og de enkelte tekster, og ordene kan samles i semantiske felter inden for bestemte områder og anskueliggøres ved hjælp af mindmaps. Ligeledes kan eleverne trænes i at sammenstille beslægtede ord f.eks. på grundlag af stamme, tilhæng, syn- og antonymi etc.

Det er vigtigt, at eleverne også får lejlighed til selv at anvende ordene, helst i autentiske situationer, f.eks. i mundtlige situationer, der ligner dem, hvori det sproglige input blev givet, det være sig små simulationer, dialoger, længere samtaler, forespørgsler, diskussioner, rollespil etc.

Gradvist kan samtalerne udvides til at have flere deltagere og emnetilgangen til at blive mere kompleks. Eleverne skal træne i at tage ordet i en samtale, vise enighed og uenighed, afvise argumentation eller modargumentere samt konkludere. Se evt. Birgitte Hertling: *Kalaallisut oqalugit*, IKIIN 2018.

Det anbefales, at eleven nogle gange præsenteres for nyt, f.eks. grammatisk stof i form af eksempler, ud fra hvilke eleven selv kan udlede de mere overordnede regler. Derudover anbefales gruppearbejder, elevstyret undervisning i form af elevoplæg mm. samt hjemmearbejde.

Skriftlige opgaver

Eleven afleverer korte skriftlige opgaver af stigende sværhedsgrad startende med eksempelvis en kort selvpræsentation, præsentation af egen familie, fritidsinteresser etc. Emnerne vælges på baggrund af de i timerne læste og gennemgåede tekster. Den skriftlige opgave kan evt. følges af en mundtlig præsentation, som er målet med opgaven.

Arbejdet med den skriftlige dimension skal både fungere som støtte til undervisningen generelt og som selvstændig disciplin, således at eleverne lærer at udtrykke sig om en given problemstilling på et klart og nogenlunde flydende elementært grønlandsk.

De skriftlige opgaver bør i vid udstrækning have tilknytning til emnelæsningen, både hvad angår ordforrådet, det grammatiske og det indholdsmæssige aspekt.

Der anvendes forskellige opgavetyper, rettemetoder og arbejdsformer, herunder procesorienteret skrivning. Ud over at være en øvelse i at skrive grønlandsk kan skriftlige opgaver således fungere som en afrunding af et emnelæsningsarbejde, som eleverne kan bruge som baggrund for deres repetition af emnet i forbindelse med eksamen.

I begyndelsen kan det skriftlige arbejde bestå af små dictogloss-øvelser, der resumerer læseteksternes indhold og dermed træner både elevernes ordforråd og forståelse af sætnings-opbygning. Senere udvides med grammatiske øvelser af forskellig art, små oversættelser, resumeer, billedbeskrivelser og forskellige kreative øvelser. Hvis den tekst, eleverne læser, egner sig til det, kan man lade eleverne digte videre på historien, digte slutningen på historien eller lave en parallel historie.

Den frie skriftlige udtryksfærdighed bygges gradvist op.

Skriftlige opgaver bør være opbygget progressivt, og tage udgangspunkt og som støtte til den øvrige undervisning og så vidt muligt indenfor samme emne af hensyn til indlæring af glosser samt grammatik.

Der bør veksles mellem frie opgaver, bundne opgaver, oversættelse fra grønlandsk til dansk og omvendt. Genfortælling på grønlandsk af en grønlandsk tekst.

Ved returnering af skriftlige opgaver, skal der gives individuel og kollektiv feedback.

Læreren arbejder hele tiden bevidst frem mod den skriftlige eksamens krav. Udviklingen i arbejdsformer går fra de mere bundne til de friere og mere kreative opgaver. Mod slutningen af forløbet i 3.g arbejdes der med tidligere eksamensopgaver. De højeste niveauer for det skriftlige arbejde nås, når eleverne bliver i stand til at forholde sig selvstændigt og fortolkende til teksterne - og til at give udtryk for dette i deres " eget " sprog, som ikke udelukkende tager direkte udgangspunkt i en given teksts ord og vendinger.

Det kulturmæssige stofområde:

Arbejdet med grønlandsk kultur og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne.

Der inddrages en bred vifte af arbejdsformer: lærerforedrag, individuelt arbejde, elevoplæg, klassesamtale, gruppearbejde, projektarbejde og fremlæggelse i grupper for klassen. Eleverne skal lære at benytte hensigtsmæssige læsemåder og informationssøgning.

4.3 It

Der lægges vægt på inddragelse af it i undervisningen i forbindelse med:

- skriveundervisningen og i arbejdet med præsentationsstøttede mundtlige oplæg og*
- informationssøgning.*

It og elektroniske medier inddrages løbende som et naturligt og integreret didaktisk og pædagogisk redskab. Anvendelsen heraf bidrager blandt andet til variation, aktualitet og færdighedstræning og understøtter læringsprocessen hos den enkelte elev.

Et bredt udbud af medier, både tekstbaserede og ikke-tekstbaserede, anvendes i undervisningen for at sikre, at eleverne oplever sproget i autentiske sammenhænge og for samtidig at formidle et aktuelt og opdateret billede af de grønlandske sprogede områder. Arbejdet med elektroniske medier i sådanne sammenhænge er således også et sprogligt arbejde, hvor eleverne skal lære at anvende relevante læse- og lyttestrategier.

It er en så naturlig del af grønlandkundervisningen, at brugen af it allerede er blevet omtalt flere steder i forbindelse med faglige mål, kernestof og undervisningsformer. Det er oplagt for både lærer og elever at bruge it, f.eks. i form af tekstbehandling og Power Point præsentationer såvel i timerne som i projektarbejder og til eksamen. Desuden er it et godt redskab til differentieret undervisning, hvor eleverne kan arbejde i deres eget tempo og på deres eget niveau. Elektronisk kommunikation anvendes til at styrke elevernes mundtlige såvel som skriftlige sprogfærdighed og hybrider midt i mellem.

4.4 Fagsprog

Undervisningen skal tilrettelægges således, at der arbejdes systematisk med udvikling af elevernes fagsprog samt forståelse og anvendelse af fagets terminologi. Undervisningen skal tilrettelægges, så eleverne gradvist opnår sikkerhed i forståelse og brug af faglige ord og begreber.

Med dette menes at eleverne er bekendt med fagets terminologi såsom grammatiske og analytiske termer, såsom *eqikkaruk, naalisaruk, ilisaritiguk, oqaluttuariuk, isummerfigiuk, allaaseriuk, uiguutit, taggisit, oqaluutit, kinaassusersiutit, naanerit* il.il. Dette kan man med fordel samarbejdes med andre fag.

4.5 Samspil med andre fag

Grønlandskfaget indgår i samspil med de øvrige fag. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almindelige sider. Der skal være samspil med andre fag om emner af sproglig, litterær, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art.

Grønlandskfaget indgår i samspil med de øvrige fag med tværfaglighed. Grønlandskfaget kan samarbejde især med dansk og engelsk om sproglig analyse og bevidsthedshistorie især i 1. GU. samt i historie, religion og samfundsfag.

I religion kan man med fordel undervise i sideløbende forløb om grønlandske sagn og myter, livssyn, etik og moral samt tro og overtro. I historie kan man arbejde med historieske tidslinier. I samfundsfag kan man arbejde med den grønlandske politiske udvikling, herunder emner som G-50/60, hjemmestyrets indflydelse, kulturforskelle og styreformere gennem tiderne.

Tværfaglighed kan styrke elevens tilgang til Grønlands historie og samfundsofbygning. Erfaringer og vidensopbygning kan trækkes på senere tidspunkt f.eks. i studieprojekt.

Grønlandsklæreren kan insistere på læsning af små tekster eller tekstuddrag på grønlandsk. Det kan være læsning af plakater, reklamer, avisoverskrifter el. lign. Tekster kan – hvis de findes – læses med paralleltekster på dansk, hvor eleverne så finder centrale citater i den grønlandske tekst og ser nærmere på, hvordan ord og vendinger er blevet oversat. Det vil, især over for eleverne, sætte faget på dagsordenen på en anden måde end i den daglige undervisning.

5. Evaluering

5.1 Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Læreren løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

Mål og evaluering hænger sammen. Det betyder, at evalueringen skal baseres på klare faglige mål og delmål, der er blevet fastlagt af læreren og eller af eleven selv. Målene skal være klare med fokus på elevernes styrker frem for svagheder. Evalueringen skal derfor foretages med henblik på at støtte den enkelte elevs læring og udvikling, både sprogligt og fagligt. Derudover skal eleverne ikke alene inddrages i målsætnings- og planlægningsarbejdet om deres egen læring, men de skal også være centrale aktører i vurderinger og evalueringer af deres egen læring og udvikling og præstationer.

Logbog kan anvendes efter behov og kan bruges i hver afslutning af timerne eller hver afslutning af aktiviteter, hvor eleverne skriver hvad de har lært og på hvilken måde. Derudover kan portfolio anvendes efter et længere forløb eller hver temabehandling. Det er vigtigt for eleverne at vide om evalueringen er et redskab, der kan støtte elevernes progression og til at reflektere over denne over tid, og dermed blive bevidst om deres egen læring.

Læreren skal have fokus på de sproglige og de faglige sider, og skal være bevidst om at det er tale om nogle få centrale træk i det tosprogede elevs færdighed, der er i fokus i evalueringen. Det overordnede fokus er, elevens kommunikative kompetencer, dvs. i hvor høj grad det lykkes eleven at deltage i den kommunikative situation. Her kan der laves en samtaleark eller et dialogspil, der kan bruges som redskab til at måle elevens samtalefærdighed. Nogle delprøver kan også indgå, der kan afdække elevens kompetence på afgrænsede områder som grammatik, ordforråd og læseforståelse.

Der skal foregå en løbende evaluering og selvevaluering af elevernes mundtlige og skriftlige færdigheder. Evalueringen skal være fremadrettet. Det betyder, at der skal gives forslag til, hvordan den enkelte elev gradvist bliver i stand til at udvikle sine faglige kompetencer og dermed opfylde de faglige mål.

Ved tilrettelæggelsen af test bør man fokusere på, at de fem kommunikative færdigheder: lytteforståelse, samtalefærdighed, læseforståelse, mundtlig redegørelse og skrivefærdighed, der alle evalueres undervejs i forløbet. Når det er relevant, evalueres elevernes interkulturelle kommunikative kompetence.

Fokus i den fremadrettede evaluering forskydes fra systematisk fejlfinding til diagnosticering af særlige indsatsområder hos den enkelte elev, således at eleven ikke skal koncentrere sig om alt på én gang, men lære i små overskuelige bidder.

I forbindelse med både mundtlig og skriftlig udtryksfærdighed kan læreren give differentieret feedback, således at nogle elever får kommentarer til alle fejl, mens andre får respons efter forskelligt fokus. Det er vigtigt at påpege fremskridt inden for de valgte fokusområder og at give positiv kritik der, hvor eleven klarer de sproglige og indholdsmæssige udfordringer. Det anbefales at inddrage eleverne aktivt i feedbackprocessen.

I det sproglige arbejde kan elevernes testes i ordforråd, hvor læreren tester om hvorvidt eleven kan anvende ord i forskellige sætninger og sammenhænge, og om de har dybdeforståelse af disse f.eks. om de kender den modsatte betydning eller medbetydninger. Læreren kan også benytte sig af mindre skriftlige test efter gennemgang af specifikke emner. Evaluering skal være konstruktiv og motiverende. Evalueringen bør derfor være en positiv, men korrigerende tilbagemelding fra læreren. Det er vigtigt at påpege fremskridt indenfor det valgte fokusområde og give positiv kritik, der hvor eleven klarer sproglige og indholdsmæssige udfordringer. Man kan med fordel i samarbejde med den enkelte elev opstille overskuelige delmål for at opnå de faglige mål.

De følgende punkter kan med fordel supplere det ovenstående skema om løbende evaluering:

- Lav og planlæg hvilke læringsmål og hvilke sproglige områder der skal være udgangspunkt for undervisningstilrettelæggelse og evaluering, f.eks. skal eleverne eller den enkelte elev udvikle sig i forhold til stille spørgsmål, omtale personer eller om bestemte tilhæng.
- Skab sproglige aktiviteter, der passer til formålet og gerne aktiviteter, der udvikler sprog.
- Undersøg hvilke materialetyper der bedst kan støtte formålet eller den enkelte elevs sproglig progression. Hvilke er mest autentiske?
- Vær realistisk, nedskær dine mål og lav igen delmål. Du kan altid udvide dine planer eller improvisere eftersom tiden går eller efter klassens fremgang.
- Inddrag eleverne i mål og progression.

I forbindelse med skriftlige hjemmeopgaver foretager grønlandsklæreren løbende en individuel vurdering og vejledning af eleverne. En eventuel karakter bør altid ledsages af en uddybende kommentar, som påpeger manglerne i opgaven og giver anvisninger på, hvordan eleven skal komme videre. Derudover er de mest benyttede evalueringsformer spørgeskemaer, portofolioevaluering og evalueringssamtaler.

5.2 Prøveformer

Der afholdes en skriftlig og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Faget afsluttes med en skriftlig prøve på grundlag af et centralt stillet opgavesæt.

Prøvens varighed er 6 timer. Eksaminanden vælger mellem et antal opgaver stillet på grundlag af et tekstmateriale. I de første 1½ time arbejdes der gruppevis med materialet, og der må tages notater.

Derefter besvarer eksaminanden opgaven individuelt. Når eksaminanden er alene, udleveres desuden delprøve 2, der består af ca. ¼ normalside dansk nutidstekst, der skal refereres på grønlandsk.

Der henvises til typeopgaven og kommentarerne hertil.

Hjælpemidler

Alle hjælpemidler er tilladt, bortset fra kommunikation med omverdenen, jf. Evalueringsbekendtgørelsen i den gymnasiale uddannelse. Kommunikation med omverdenen er ikke tilladt.

Den mundtlige prøve

Der gives 60 minutters forberedelsestid.

Prøven består af tre dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) Oversættelse af ukendt grønlandsk tekst til dansk. Teksten skal have et omfang af ca. 200 skrifttegn.

2) Samtale på grønlandsk med udgangspunkt i en kendt, grønlandssproget litterær tekst af et omfang på ca. 400 skrifttegn.

3) Fremlæggelse og samtale på grønlandsk eller dansk af indholdet af det i kulturdelen udarbejdede skriftlige projekt.

Det samme prøvemateriale må højst bruges to gange på samme hold.

Eksamensgrundlaget for den mundtlige prøve udgøres af det stof, der er beskrevet i den udarbejdede undervisningsbeskrivelse i faget. Eksamens indhold skal afspejle de afviklede undervisningsforløb.

Ad 2) Eksaminationsteksternes art, længde og sværhedsgrad

En normalside er lig med 400 tegneheder (eller lig med 20 linjer poesi). Det vil sige, at alle tegn, eksklusiv komma, punktum og citationstegn, tælles med.

Det tekstmateriale, eleverne kan trække, som er udvalgt blandt tekster kendt fra undervisningen, skal generelt være af en sværhedsgrad, der er passende for niveauet i den sidste halvdel af det samlede forløb.

Samtale på grønlandsk med udgangspunkt i kendt grønlandsksproget litterær tekst. Det vigtige her er den spontane samtale, interaktionen mellem eksaminator/censor og eksaminanden. Eksaminanden skal naturligvis demonstrere en forståelse af teksten, men det vil være forkert at tale om egentlig tekstanalyse. Samtidig er det vigtigt at understrege, at eksaminanden i samtalen skal demonstrere, at han/hun kan bevæge sig sprogligt spontant på flere niveauer, og det vil være i denne sammenhæng, at eksaminanden får brug for at inddrage viden om kulturelle, samfundsmæssige, historiske og/eller almenmenneskelige forhold. Det er vigtigt, at det bliver en samtale og ikke et forhør, og denne del af prøven skal vurderes på det grundlag. En forudsætning for, at samtalen glider, er bl.a. eksaminandens ordforråd og sproglige beredskab generelt.

Denne del af prøven varer ca. 10 minutter.

Ad 3)

Eksaminationen sluttet med en samtale på dansk eller grønlandsk om indholdet af det i kulturdelen udarbejdede skriftlige projekt. Formålet med dette er at vise eksaminandens kendskab til kulturstoffet. Prøvespørgsmål med tilhørende prøvemateriale fremsendes til censor senest fem hverdage før første eksamensdag.

Denne del af prøven varer ca. 8-10 minutter.

Bemærk at censor ikke skal godkende prøvespørgsmålene. Det er eksaminators ansvar, at prøvespørgsmålene udformes på en sådan måde, at de læste stofområder repræsenteres, samt at eleven har mulighed for at demonstrere opfyldelse af fagets læringsmål på forskellige taksonomiske niveauer. Det er god praksis, at censor inden prøvens afvikling kontakter eksaminator, hvis censor finder nogle prøvespørgsmål uhensigtsmæssige, og det er ligeledes god praksis, at censor i dette tilfælde er behjælpelig med at justere og forbedre spørgsmålene.

Alle prøvespørgsmål til et hold skal fremlægges første eksamensdag, og den sidste eksaminand skal have mindst 3 valgmuligheder, når der trækkes prøvespørgsmål.

5.3 Bedømmelseskriterier

Ved prøverne bedømmes, i hvilket omfang eksaminandens præstationer lever op til de faglige mål.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på:

- a) læse- og tekstforståelse*
- b) formuleringsevne i forskellige meddelelsessituationer på et i det væsentlige korrekt grønlandsk*
- c) skriftsprog*
- d) selvstændighed i forhold til forlægget.*

Der gives en karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens besvarelse.

Ved den mundtlige prøve lægges der især vægt på:

- a) forståelig og ubesværet udtale,*
- b) alment og tekstrelateret ordforråd, sætningsopbygning og udtryksfærdighed på et nogenlunde korrekt grønlandsk*
- c) forståelse af den af eksaminator valgte ukendte, grønlandske tekst*
- d) præsentation af kulturprojektet*
- e) overblik og perspektivering.*

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Der gives en karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Den sproglige del og den litterære, herunder kulturelle del af eksaminationen vægtes i forholdet til 2:1.

6. Karakterbeskrivelser

6.1 Skriftligt grønlandsk begynder- og andetsprog A

GSS-skala	Betegnelse	Beskrivelse	7-trinsskalaen
A	Den fremragende præstation	Besvarelsen er klar, dækkende og velskrevet i forhold til opgavekrav. Besvarelsen er veldisponeret, og formulering er klar og tydelig, der viser selvstændighed. Sproget er ubesværet og varieret med brug af et centralt ordforråd, og med brug af velvalgte udtryk og vendinger samt væsentlig sikker syntaks. Der er en vis sikkerhed i retskrivning, og tegnsætning. Der kan forekomme få uvæsentlige fejl og mangler, der ikke hæmmer kommunikationen væsentligt.	12
B			10
C	Den gode præstation	Besvarelsen er som helhed forståelig og dækkende i forhold til opgavekrav, uden at være fyldestgørende. Besvarelsen er nogenlunde disponeret, klar og formuleringen er nogenlunde selvstændigt. Sproget er fortrinsvis forståeligt og varieret, og ordvalget er centralt og nogenlunde dækkende. Syntaks er nogenlunde sammenhængende i form af enkle sætninger. Retsskrivning og tegnsætning er rimelig klar. Besvarelsen og sproget indeholder fejl, som dog ikke forstyrrer kommunikationen væsentligt.	7
D			4
E	Den tilstrækkelige præstation	Besvarelsen er forståelig og netop acceptabel i forhold til opgavekrav, men med flere usammenhængende formuleringer/passager. Disponering er uklar og tilfældig. Formuleringen er uselvstændig. Sproget er forståeligt, men med stor usikkerhed i stavning, tegnsætning	2

		og syntaks samt med begrænset ordforråd. Besvarelsen og sproget er tilstrækkelige, men med en del mangler, der hæmmer forståelsen.	
Fx			0
F			-3

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
A 12	Fremragende	Den skriftlige fremstilling er sammenhængende og med hensigtsmæssig brug af et alment og centralt ordforråd. Eleven behersker det relevante udtryk og vendinger samt syntaks med ubetydelige fejl. Indholdet viser glimrende og præcis forståelse af tekstmaterialet. Besvarelsen er flydende, sprogligt selvstændig, idérig og nuanceret.
C 7	God	Den skriftlige fremstilling er rimeligt sammenhængende. Eleven demonstrerer nogenlunde sikkerhed i ordforråd og i den relevante udtryk og syntaks - men med et antal fejl, som dog oftest ikke er meningsforstyrrende. Indholdet viser god og rimeligt præcis forståelse af tekstmaterialet. Besvarelsen er nogenlunde flydende og sprogligt rimeligt.
E 02	Tilstrækkelig	Den skriftlige fremstilling er noget usammenhængende, men forståelig. Sproget mangler præcision, og der er flere alvorlige fejl. Indholdet viser, at tekstmateriale og emne i det væsentlige er forstået. Besvarelsen er mindre sprogligt selvstændig og temmelig unuanceret.

6.2 Mundtligt – Grønlandsk begynder- og andetsprog A

GSS -skala	Betegnelse	Beskrivelse	7-trinsskalaen
A	Den fremragende præstation	Der er en sikker forståelse af hovedindholdet i prøveoplægget. Oversættelse af tekst er nogenlunde naturlig og sikker. Præsentationen er klar og veldisponeret. Perspektivering er velargumenteret og præget af overblik. Eleven udviser en god indsigt i grønlandskfaglige områder og kan inddrage flere emner. Eleven indgår sikkert og ubesværet i en samtale på grønlandsk. Eleven udtrykker sig selvstændigt og nuanceret i sin redegørelse i et enkelt, sammenhængende sprog og med et centralt ordforråd. Eleven har en naturlig udtale og intonation. Kommunikationen er flydende. Eleven udviser sikkert kendskab til kultur- og samfundsforhold i Grønland. Der kan være få uvæsentlige fejl.	12

Kalaallisut ilitsoqqussarinagu atuartitsinissamut ilitseruut

B			10
C	Den gode præstation	Forståelse af hovedindholdet i prøveoplægget er klar. Oversættelse af tekst er nogenlunde korrekt. Præsentationen er tydelig og omfatter en rimelig velbegrunderet perspektivering. Eleven udviser en god forståelse af det udtrukne prøveoplæg og kan inddrage relevante områder indenfor emnet. Eleven indgår i samtale på en overbevisende måde og viser forståelse af det igangsættende spørgsmål. Eleven udtrykker sig indimellem søgende, men søger aktivt at kommunikere på grønlandsk med hjælp fra eksaminator. Sproget er nogenlunde sammenhængende med et relevant ordforråd. Eleven har en forståelig udtale og intonation. Eleven inddrager relevante områder indenfor kultur- og samfundsforhold i Grønland. Der forekommer en del mangler.	7
D			4
E	Den tilstrækkelige præstation	Forståelse af hovedindholdet i det udtrukne prøveoplæg og dets væsentlige elementer er netop acceptabel. Oversættelse er til dels usikker og uklar. Præsentationen mangler disposition og er tilfældig. Eleven inddrager i tilstrækkeligt omfang relevante områder indenfor emnet i sin perspektivering. Samtalen foregår mest ved, at eleven svarer kortfattet på stillede spørgsmål og med et enkelt ordforråd og syntaks. Elevens udtale og intonation har præg af en vis usikkerhed. Eleven inddrager få relevante områder inden for kultur- og samfundsforhold i Grønland. Der forekommer væsentlige mangler, der til dels forstyrrer kommunikationen.	2
Fx			0
F			-3

Karakter	Betegnelse	Beskrivelse
A 12	Fremragende	Elevens selvstændige mundtlige præsentation såvel som elevens deltagelse i samtale og diskussion er sprogligt klar og nogenlunde flydende med et glimrende alment og centralt ordforråd. Eleven behersker det relevante udtryk og syntaks nogenlunde korrekt. Præsentationen er selvstændig og velstruktureret. Både præsentationen og samtalen på grønlandsk om teksten og dialogen om spørgsmålet på dansk viser god og præcis forståelse, og der

		oversættes til et smukt og præcist dansk. Tekst- og emnebehandlingen er omfattende, og flere relevante aspekter berøres. Kendskabet til historiske, samfundsfaglige og/eller kulturelle forhold er omfattende og nuanceret.
C 7	God	Elevens mundtlige præsentation såvel som elevens deltagelse i samtale og diskussion er sprogligt mindre flydende. Eleven demonstrerer rimelig sikkerhed i ordforråd og i det relevante udtryk og syntaks - men med et antal fejl, som dog ikke ødelægger kommunikationen. Præsentationen er sammenhængende. Både præsentationen og samtalen om teksten og spørgsmålet på dansk viser god forståelse, og der oversættes til et godt dansk. Tekst- og emnebehandlingen er god, og eleven fremlægger, så nogle relevante aspekter berøres. Kendskabet til historiske, samfundsfaglige og/eller kulturelle forhold er generelt godt.
E 02	Tilstrækkelig	Sproget er forståeligt, men mangler præcision, og der er flere alvorlige fejl, som i nogen grad hæmmer kommunikationen. Præsentationen er noget usammenhængende. Både præsentationen og samtalen om teksten på grønlandsk og spørgsmålet på dansk viser tilstrækkelig god forståelse, og der oversættes til rimeligt godt dansk. Eleven viser meget beskedne evner til at fremlægge teksten. Kendskabet til historiske, samfundsfaglige og/eller kulturelle forhold er begrænset.

7. Undervisningsideer

LÆRINGSSTRATEGIER	
Direkte (kognitive) strategier	
Hukommelsesstrategier	Eksempler
Etablere mentale forbindelser	<ul style="list-style-type: none"> - danne ordgrupper - forbinde associationer med kendt viden - opfinde kontekster - kombinere
Billede og lyd	<ul style="list-style-type: none"> - anvende billeder - lave associogram - anvende formidlingsord - udnytte lydige ligheder
Repetere	<ul style="list-style-type: none"> - anvende ordkartotek
Handling	<ul style="list-style-type: none"> - fremstille ord og udtryk mimisk
Strategier til at arbejde med sproget	
Strukturere	<ul style="list-style-type: none"> - markere i teksten - lave notater - lave mind map - disponere / indsætte overskrifter - sammenfatte

Kalaallisut ilitsoqqussarinagu atuartitsinissamut ilitseruut

Analysere og anvende regler	<ul style="list-style-type: none"> - analysere ord og udtryk - sammenligne sprog med hinanden - udnytte viden fra modersmålet - opdage regelmæssigheder - anvende regler
Øve	<ul style="list-style-type: none"> - opdage faste vendinger og anvende dem - opdage sætningsmønstre og anvende dem - kommunikere på fremmedsproget
Anvende hjælpemidler	<ul style="list-style-type: none"> - slå op i ordbog - se efter i en grammatik

Indirekte strategier

Strategier til at styre egen læring	
Koncentrere sig om læringen	<ul style="list-style-type: none"> - orientere sig - udelukke forstyrrende elementer
Tilrettelægge og planlægge egen læring	<ul style="list-style-type: none"> - fastlægge mål for egen læring - klarlægge egne intentioner - fremskaffe oplysninger om, hvordan man kan lære - organisere
Overvåge og kontrollere egen læring	<ul style="list-style-type: none"> - styre egen læreproces - kontrollere at man har nået de mål man har sat sig - udlede konsekvenser ang. fremtidig læring
Affektive læringsstrategier	
Registrere og udtrykke følelser	<ul style="list-style-type: none"> - registrere kropssignaler - benytte en checkliste - føre logbog - drøfte følelser
Reducere stress	<ul style="list-style-type: none"> - slappe af - høre musik - le
Sørge for at være ved godt mod	<ul style="list-style-type: none"> - sætte mod i sig selv - indgå acceptabel risiko - belønne sig selv
Sociale læringsstrategier	
Stille spørgsmål	<ul style="list-style-type: none"> - bede om forklaringer - spørge om en ytring er korrekt - bede om at blive rettet
Samarbejde	<ul style="list-style-type: none"> - lære sammen med klassekammerater - søge hjælp hos kompetente <i>native speakers</i>
Vise indlevelsesevne	<ul style="list-style-type: none"> - udvikle forståelse for den fremmede kultur - blive bevidst om andres tanker og følelser

SPROGANVENDELSESSTRATEGIER

Udnytte viden	<ul style="list-style-type: none"> - opstille og afprøve hypoteser - gætte betydning ud fra konteksten - gætte betydning ud fra ordslægtskab
Udnytte alle til rådighed stående midler	<ul style="list-style-type: none"> - slå over i modersmål - bede om hjælp - bruge mimik og gestik - undgå bestemte emner - skifte emne - sige tilnærmelsesvis, hvad man mener - opfinde ord - indsætte 'tomme' ord (ting, dims) - anvende omskrivning og synonymer

Bimmel/Rampillon: Lernerautonomie und Lernstrategien (oversat af Nanna Bjargum og Hanne Geist)

Materiale

Tekster fra forskellige begyndersystemer.

- Kalaallisut attaavigiissa 1 (Pia Rosig Heilmann)
- Qaagit (Birgitte Hertling & Pia Rosing Heilmann)
- Kalaallisut sungiusaatit (Chr. Berthelsen)
- Kalaallisut - Kompendium, Sungiusaatit Atuagassat (Birgitte Hertling)

- Kalaallisut oqalugit (Birgitte Hertling)
- Erinarsuutit og test (Iserasuaat)
- En grønlandsk sangbog
- Grønlandske musikvideoer
- Qanorooq

Tidsforbrug

1. år og 2. år: 10-20 lektioner, afhængigt af det antal tekster og kapitler, man vælger at inddrage.
I 3. år ca. 10 lektioner.

Samspil med andre fag

Samfundsfag, historie, dansk og engelsk

Faglige mål, der især tilgodeses

Forstå tale, mundtlig sprogfærdighed (samtale, redegørelse, præsentation), tekstforståelse, kultur-og samfundsforhold, alment ordforråd, skriftlighed, perspektivering til andre landes forhold (ved samspil med engelsk og dansk).

1. år:

Begynderundervisningen

Teksterne fungerer som optakt til emnet, og eleverne arbejder med disse korte og enkle tekster, så det peger i retning af de fleste faglige mål.

Mundtlig sprogfærdighed

Den mundtlige sprogfærdighed trænes i begyndelsen ud fra de spørgsmål, der findes til de enkelte kapitler. Da det er fluency og ikke sproglig præcision, der vægtes, er det vigtigt, at eleverne ikke slår alle ord op, når de læser teksten, men øver sig i at læse og forstå teksten, så de blot (parvist) kan have samtale om spørgsmålene.

Efter læsning af tekster, laver eleverne hjemme en mindmap med pinde. Til hver af disse pinde skriver eleverne gloser og vendinger, der knytter sig til hovedindhold i teksten. På klassen samles alle gloser og vendinger på tavlen i én stor mindmap. Som en mindre øvelse i præsentation fremlægger eleverne efterfølgende i grupper, hvordan deres egen dag ser ud ved at anvende udvalgte gloserne fra mindmappen og ved at inddrage hovedemnet i den valgte tekst.

Eksempel på ordforrådsøvelse i forbindelse med tekstlæsningen hjemme: eleverne udvælger 4-6 gloser fra teksten, som er nye og centrale for emnet. De øver dem grundigt og laver 2-4 sætninger med hver enkelt glose bøjet i forskellige grammatiske måder.

Man kan endvidere bede eleverne om (evt. efter tur) hjemme at lave rækker på 3 eller 4 gloser, hvor det ene ord ikke passer ind. Øvelsen skal tage udgangspunkt i læselektionen, der på denne måde gøres mere interessant.

Lyd

I emneforløbets begyndelse sikres anvendelse af lyd og dermed træning af lytteforståelsen i undervisningen, f.eks. kendte sangtekster, radio, vejrudsigt, musikvideoer. Man kan arbejde med huløvelser, selektiv lytning og dictogloss. Fx kan eleverne inden de læser en given tekst hjemme høre den på klassen. De noterer alle de gloser og vendinger ned, de opfanger, og får tid i mindre grupper til at tale om, hvad teksten handler om.

Billeder

I begynderystemerne findes en lang række billeder, man kan bruge i arbejdet med emneforløbet, og som eleverne kan bruge til at træne beskrivelse og præsentation. Såfremt der ikke er billedmateriale, kan eleven få til opgave selv at finde tekstrelevante billeder, f.eks. via internettet eller hjemme. De kan arbejde med billederne på forskellig vis. På det tidlige begynderstadium kan eleverne parvist eller i grupper lave

Kalaallisut ilitsoqqussarinagu atuartitsinissamut ilitseruut

mundtlige billedbeskrivelser, hvad eventuelle personer på billedet laver. Senere i forløbet kan man bede en elev om at beskrive et billede med relation til emnet for de øvrige elever, som skal forsøge at tegne billedet ud fra beskrivelsen. Dette øver elevernes præsentationskompetence og lytteforståelse.

Andre måder at arbejde med billeder på (også senere i emneforløbet, dvs. i 2. år og 3. år):

- I en øvelse kan man desuden give eleverne mulighed for at stille spørgsmål vedrørende billedet til ham/hende, der præsenterer. Det øver eleverne i samtale. Man giver inden øvelsen eleverne et ark med vendinger, der kan bruges for at give udtryk for sin mening/argumentere.
- Billedanalyse: Eleverne arbejder med analyse og fortolkning af billederne (trækker på deres viden fra danskfaget).

Grammatik

Arbejdet med grammatik tager udgangspunkt i det grammatiske emne, teksten lægger op til.

Eksempel på, hvordan eleverne kan arbejde med grammatikken, fx delingsartiklen, mundtligt:

1. Eleverne laver små rollespil, hvor de går til købmanden, er på hospitalet, til kaffemik osv. og
2. Eleverne skriver menukort, og spørger hinanden, hvad der er i de enkelte retter.

LEKTION	INDHOLD	METODE	GRAMMATIK	TILHÆNG	Evt.
1 & 2	Associogrammer om deres forestilling om faget, deres forventninger	På dansk lærerstyret			
3,4,5,6	Emner er emner, der er kendte for den person, der taler om dem, og kendte for eleverne via undervisningen. Almene emner er emner, som eleverne kan få brug for i en almindelig samtale, dvs. personrelaterede emner eller nære samfunds- og kulturrelaterede emner. Tage udgangspunkt i eleven, navn, alder, adresse, familie osv.	Grønlandsk Pararbejde. De forbereder at fortælle klassen om den anden	Fremsættemåde m. & u. objekt Ledsagemåde m.& u. objekt	-qarpoq -niarpoq -nngilaq -rusuppoq -uvoq	
7 & 8	Fremlæggelse af forrige lektioners arbejde.	Gerne med fotos, musik m.m.			
9	en afleveringsopgave på min. ½ A4 side med emner fra forudgående lektioner	Grønlandsk Arbejdes påbegyndes i timen, færdiggøres hjemme og afleveres	Fremsættemåde m. & u. objekt Ledsagemåde m.& u. objekt	-raluarpoq -lu -li	
10 & 11			4.person Da-fordimåde u.objekt		
			Bydemåde u.objekt		
			Da-fordimåde m.objekt		

Forslag til undervisningsforløb for Puugutaasaq (UFO) inuttalik (side 23-26 i Kalaallisut attavigiissa 1.GU-nut):

1. Eleverne skal som lektier have læst teksten (må gerne læses på dansk), samt lavet suliassaq 1 & 2. Dette gennemgås næste gang.

2. Suliassaq 3 & 4 laves i klasse.
3. Eleverne inddeler sig selv i grupper, max. 4 pr.guppe
4. Lærerne skriver følgende overskrifter op på tavlen, og grupper vælger sig en kategori:

- A. Lav en samtale mellem de to kollegaer
- B. Lav en telefonsamtale mellem en af de ansatte og politiet
- C. Lav et fortsættelse af historien
- D. Lav en rap-sang om indholdet i historien
- E. Lav illustrationer til historien
- F. Find en UFO-historie på Internettet og lav et referat på grønlandsk

Brug gerne 2-3 lektioner på opgaverne, og brug 1-2 lektioner på fremlæggelsen.
Alt hvad der laves, skal kopieres i et lille hæfte og udleveres til alle.

2. år:

Eleverne kan arbejde tematisk med indholdet i en tekst, og behøver således ikke nødvendigvis læse hele teksten, men uddrag. Alle elever læser ikke nødvendigvis samme stof, men arbejder i grupper med temaer, der på forhånd er udvalgt og præsenteret af læreren. Denne måde at arbejde med teksten på kan samtidig differentiere undervisningen.

Gruppernes arbejde med et givent tema munder ud i en præsentation for klassen ved emneforløbets afslutning.

Måder at skærpe klassens/elevernes opmærksomhed på:

1. Uddeling af spørgsmål, som eleverne får svar på via præsentationen.
2. Opponentgrupper, der giver en tilbagemelding på såvel præsentationsformen som indholdet.

Mundtlige øvelser

I det arbejde, der går forud for præsentationen, arbejder eleverne varieret med teksten. Eksempler på mundtlige arbejdsopgaver:

1. Udformning af spørgsmål til teksten til brug ved gruppesamtalen. De udformer spørgsmålene, så de vedrører ordforråd, resumé og analyse (se i øvrigt "*sproglig intelligens*" nedenfor).
2. Vendespil til indlæring af nye gloser og vendinger, som de efterfølgende bygger en lille samtale op over.
3. Udvælgelse af 5 verber og 5 adjektiver, der beskriver faderen/moderen/hovedpersonen, og dernæst udformning af en personbeskrivelse (kan gøres skriftligt).

Grammatik

Aspekt: Induktivt arbejde. Læreren udvælger kapitler, som alle elever læser med henblik på at udlede en regel for tempusbrugen - hvornår er der brugt tilhæng der angiver tid? – Hvilken bøjningsmåde er benyttet? På klassen samles elevernes observationer, og efter behov uddyber læreren de grammatiske regler.

Konjunktiv: Deduktivt arbejde. Læreren forklarer reglerne for brugen heraf, og udvælger teksteksempler. Elevernes opgave er at begrunde brugen af konjunktiv i disse eksempler.

Mundtligt arbejder eleverne med konjunktiv gennem små oplæg eller parvis samtale:

- 1) Omdanner udvalgte infinitiver til konjunktivsætninger.
- 2) Beskriver deres drømmekæreste ud fra en række udleverede udtryk.

Såvel øvelsen til aspekt som arbejdet med teksteksemplerne til konjunktiv kan være en del af lektionen i forbindelse med tekstarbejdet hjemme.

Skriftligt arbejde

Eleverne sætter sig i hovedpersonens sted og forestiller sig, hvad han ville skrive i sin dagbog en given aften. Eleverne skal inddrage 10-15 nøgleord fra teksten og gøre brug af konjunktiv 1-2 gange i denne skriftlige opgave, hvor eleverne skal udtrykke sig skriftligt om en given problemstilling. Læreren læser opgaverne igennem og markerer ud for de linjer i opgaven, hvor der er problemer. Når eleverne får opgaven tilbage, skal de rette sig selv. I opgaver med mange fejl/problemer markerer læreren evt. kun ud for visse områder for at gøre processkrivningen mere overkommelig for den/de pågældende elev(er).

Netøvelser

For at udbygge elevernes kendskab til de grønlandske og danske højtider, kan man inddrage internetsiderne. Eleverne kan parvis være ansvarlige for at læse og præsentere udvalgte højtider og eventuelle gloser og sproglige vendinger, der kendetegner denne højtid.

www.oqaatsit.gl kan med fordel benyttes interaktivt i timerne som en del af den differentierede undervisning. <http://www.oqaatsit.gl/emat/grl/modul1/>
<http://www.oqaatsit.gl/emat/grl/modul2/www.oqaasileriffik.gl>

Forslag til undervisningsforløb for Piitaqu side 54-61 i Kalaallisut attavigiissa 2.GU-nut.

lektion	Opgave	Materiale	Evt.
1	Suliassaq 1. Eleverne kommer skiftevis til tavlen og laver de 10 grammatiske øvelser	Håndbog i grammatik tilhængsliste	
2	Suliassaq 3 & 4. Eleverne sidder 2 & 2 og løser opgaverne	Ordbøger	Lektioner til lektion 3 & 4: Læse Piitaqu
3	Inddel eleverne i grupper af 3, og lad dem besvare suliassaq 3		Læreren går rundt og støtter gupperne
4	Introducer de 7 intelligenser for eleverne Forklar dem grunddigt at man ikke må sættes i bås. Udlever papirer med de 7 intelligenser.		Lektier til lektion 5: Eleven har fundet "en intelligens" der passer godt
5	Der dannes nu 7 grupper ud fra de 7 intelligenser, og eleverne skal ud fra dem arbejde med Piitaqu		
6,7,8	Eleverne arbejder med emnerne		
9,10	fremlæggelse		
11	Evaluering		

Forslag til emner:

Sproglig intelligens:

Matematisk intelligens:

A. Personbeskrivelser

A. Krydsord

B. Fortsæt historien

B. Quiz om teksten

C. Referat

C. Rebusser

Rumlig intelligens:

Interpersonel intelligens:

A. Mindmap

A. Dialog mellem Piitaqus forældre

B. Tidslinje over historien

B. Dialog mellem 2 personer der ”mobber”

Piitaqu

C. Find billeder til at illustrere historien

C. Dialog mellem Piitaqu og hans ven Piita

Intrapersonel intelligens:

Musikalsk intelligens:

A. Piitaqu skriver brev til sin mor om mødet med
sin kommende kone

A. Lav et digt på mindst 4 vers om Piitaqu

B. Lav en rap-sang om Piitaqu

B. Piitaqu skriver dagbog om sit alkoholforbrug

Krops-kinæstetisk intelligens:

A. Lav en collage over Piitaqus liv

B. Lav et rollespil om nogle af episoderne (kirkeklokkeringning, teltturen, mødet med Piita)

C. Lav et vendespil med ord/sætninger fra historien

3. år:

Det er muligt at finde videoer/DVD, musikvideo, tv-aviser, tv-udsendelser samt film. Afsnit fra disse inddrages hver måned for at sikre, at eleverne bliver i stand til at ”forstå hovedindholdet, når der tales grønlandsk”.

Fremgangsmåde til arbejdet:

- Gennemspilning
- Klassesamtale på grønlandsk om hovedindholdet
- Arbejde med gloseforståelse, udlevering af gloseliste
- Endnu en gennemspilning

Man kan til eleverne udlevere spørgsmål eller opgaver, der kræver, at de er opmærksomme på specifikke gloser eller handlinger. Disse spørgsmål/opgaver kan fordeles mellem eleverne, så ikke alle skal have svar på alt.

Beskrivelse og kommentering af stillbilleder fra visuelt materiale styrker elevernes evne til at tale om billeder. Eleverne forevises såvel kendte situationer som ukendte situationer, og det giver forskellige tilgange til arbejdet med disse billeder.

Mindst en gang om måneden arbejder eleverne med at beskrive og kommentere billeder, der relaterer sig til emneforløbet.

Musik/sange

I hele forløbet (og i undervisningen generelt) kan man med fordel inddrage sange for at understøtte udtalen og tilegnelsen af ord og vendinger, og for at styrke elevernes sans for den æstetiske dimension.

Opsamlende

For hver tekst (begynderteksterne betragtet under ét) diskuterer man i plenum, hvilke indholdsmæssige vinkler og perspektiver den bidrager med til belysning af emnet. Desuden noterer eleverne de gloser og vendinger, teksterne bidrager med og som er relevante for emnet. Det er netop indlæring af disse gloser og vendinger, der er målet med emnelæsningen, og det er dem, eleverne skal trække på ved en eventuel mundtlig eksamen.

Det vil være naturligt undervejs i hele emneforløbet at sammenligne med danske forhold, men senere også med engelske forhold, (fx i forbindelse med tværfagligt samarbejde). Eleverne vil således perspektivere den erhvervede viden om grønlandske forhold til andre landes forhold.

Det vil samtidig være med til at styrke elevernes interkulturelle kompetence.

Forslag til undervisningsforløb Nutaraq Kaassassummut side 72-75 i Kalaallisut attavigiissa 3.GU-nut.

Lektion	Opgave	Materiale	
1	Se musikvideoen min. 2-3 gange Lad eleverne skrive ord op: ting de ser på videoen, ord de hører	Musikvideo Ordbøger	
2	Lav på tavlen en mindmap over de de hørt og så i lektion 2. Hæng mindmap op på opslagstavlen		Lektier til lektion 3: Suliassaq A og B side 72-73
3	Gennemgang af lektier		
4	Suliassaq C side 73-74	CD eller musikvideo	
5-6	Suliassaq D & E side 74-75. Der arbejdes 2 & 2	Håndbog i grammatik, tilhængsliste	Er man ikke færdig laves resten hjemme
7	Gennemgang af suliassaq D & E fra lektion 5-6		
8-9	Diskussion: Hvad vil Ole K. sige med sangen? Hvorfor Kaassassuk? Hvorfor står der en statue af Kaassassuk foran Landstinget? Betyder historien om Kaassassuk noget for ungdommen i dag? Hvorfor danser de nyudsprungne		

Kalaallisut ilitsoqqussarinagu atuartitsinissamut ilitseruut

	studenter i Nuuk omkring Kaassassuk efter dimissionen?		
10	Evaluering		

Titel:

Kalaallisut attavigiissa 1.GU, 2.GU & 3.GU
 Kalaallisut sungiusaatit/Læsestykker I grønlandsk
 Qaagit
 Qaagit CD
 Qaagit facitliste
 Håndbog i grønlandsk grammatik
 Grønlandsk tilhængsliste
 Grønlandsk grammatik
 Qanoq 1 & 2
 Kalaallisut oqaasilerisa 1,2,3
 Kalaallisut oqalutta
 Kalaallisut pilerlaanut pisinnaalaartunullu:

- Kompendium
- Atuagassat
- Sungiusaatit
- Erinarsuutit (Iserasusaat)
- Test og dagbøger (Iserasuaat)

Kalaallisut oqalugit
 Ordbogen
 Oqaatsit
 Oqaasersiorfik
 Lær grønlandsk med Per Langgård

Forfatter:

Pia Rosing Heilmann
 Chr. Berthelsen
 Birgitte Hertling & Pia Rosing Heilmann
 Birgitte Hertling & Pia Rosing Heilmann
 Birgitte Hertling & Pia Rosing Heilmann
 Estrid Janussen
 Lise Lennert Olsen & Birgitte Hertling
 Stig Bjørnnum
 Helene Brochmann
 Birgitte Hertling
 Paornánguaq Berthelsen & Lone Korkholm
 Birgitte Hertling

Birgitte Hertling

Per Langgård